

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ID 15544
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Андрій Ільєнко, 1980 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2004 році Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Фізичне виховання» та здобув кваліфікацію викладача фізичного виховання і спорту. У 2018 році закінчив магістратуру Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України і та здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр спеціальність «Державне управління», аспірант кафедри психології та педагогіки ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Професійна освіта» у Вищому навчальному закладі «Університет імені Альфреда Нобеля».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», м. Дніпро від «30» червня 2026 року № 186-ОД у складі:

Голови разової ради: Наталії Волкової, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри психології та педагогіки ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»;

Рецензентів:

Ольги Лебідь, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри психології та педагогіки ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»;

Ірини Олійник, кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри психології та педагогіки ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля».

Офіційних опонентів:

Олени Семеног, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка;

Олександри Шевчук, доктора педагогічних наук, доцента, доцента кафедри іноземних мов Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького,

на засіданні «29» серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка **Андрію Ільєнку** на підставі публічного захисту дисертації **«Формування мовної свідомості майбутніх держслужбовців у процесі фахової підготовки»** за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Дисертацію виконано у ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», м. Дніпро.

Науковий керівник здобувача – Резван Оксана Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова).

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою, який повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 р., №40.

Поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повною мірою і таким чином мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації, що задекларовані здобувачем, містять елементи наукової новизни, рівень яких визначено коректно. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- уперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель формування мовної свідомості майбутніх держслужбовців на підставі аксіологічного, культурологічного, когнітивно-комунікативного, особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів та принципів державності, правової легітимності, комунікативної доцільності, мовленнєвої культури, особистої відповідальності, міжкультурної толерантності, системного мовленнєвого вдосконалення, що містить такі взаємопов'язані блоки: концептуальний, змістово-процесуальний, діагностико-результативний;

- уточнено й конкретизовано понятійно-категоріальний апарат досліджуваної проблеми («мовна свідомість особистості», «мовна свідомість державного службовця», «мовна особистість», «мовно-професійна компетентність», «комунікативна компетентність державного службовця», «сформованість мовної свідомості майбутнього державного службовця», «педагогічна модель», «модель формування мовної свідомості майбутнього державного службовця»);

- удосконалено зміст, методи (когнітивно-аналітичні, рефлексивні, методи співпраці, інтерактивні) та форми навчання (лекційні, практичні та семінарські заняття, система підвищення кваліфікації державних службовців), спрямовані на розвиток мовно-професійної компетентності, комунікативної компетентності, світоглядно-поведінкового компоненту мовної свідомості майбутніх державних службовців;

- набули подальшого розвитку наукові уявлення про сутність, структуру, компоненти, показники й рівні мовної свідомості майбутніх державних службовців; діагностичний інструментарій оцінювання рівнів означеного утворення.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці та впровадженні моделі формування мовної свідомості майбутніх державних службовців, що може бути покладена в основу корекції змісту освітніх програм для студентів, які навчаються за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»; суттєвому оновленні, модифікації та коригуванні змісту навчальних дисциплін «Українська мова за професійним спрямуванням», «Теорія і практика правозастосування», «Соціологія», «Стратегічне управління», «Комунікативне управління», а також у створенні та впровадженні програми й навчально-методичного забезпечення спецкурсу «Формування мовної компетентності майбутнього державного службовця».

Здобувач має 12 публікацій з яких: 1 у співавторстві, у тому числі: 5 статей у наукових фахових виданнях, 7 статей і тез доповідей у збірниках матеріалів

конференцій.

Серед статей зокрема:

1. Ільєнко А. Мовна свідомість держслужбовця як категорія професійності. Наука і Освіта, 2023. № 2. С. 92–97. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2023-2-15>.

2. Ільєнко А. Структура мовної свідомості держслужбовця. Новий колегіум, 2025. № 3 (119). С. 20–25 URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/newcollegium/article/view/182853>.

3. Резван О. О., Ільєнко А. В. Робота з академічним текстом в аспекті формування мовної свідомості майбутнього держслужбовця. Педагогічна Академія: наукові записки, 2025. №17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15382087>

4. Ільєнко А.В. Модель формування мовної свідомості майбутніх державних службовців. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія», 2025. № 8. С. 74–79. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-2.10>

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Голова разової спеціалізованої вченої ради **Наталія Волкова**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології та педагогіки ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», м. Дніпро, **без зауважень**.

Ольга Лебідь, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», **зауваження:**

1. У дисертації здійснено ґрунтовний міждисциплінарний аналіз феномена мовної свідомості. Водночас теоретичну частину роботи могло б посилити більш виразне зіставлення українських і зарубіжних підходів до формування мовної свідомості фахівців публічної сфери, що дало б змогу повніше окреслити особливості авторської концепції в міжнародному науковому контексті.

2. Позитивно оцінюючи різноманітність застосованих у процесі реалізації моделі форм, методів і видів навчальної діяльності, вважаємо, що у змістово-процесуальному блоці доцільно було б виразніше представити механізми індивідуалізації мовного розвитку студентів. Зокрема, більшої уваги потребують побудова індивідуальних траєкторій мовленнєвого вдосконалення, визначення особистих цілей, самооцінювання досягнутих результатів та корекція виявлених мовно-комунікативних труднощів. Це посилює б особистісно орієнтований характер моделі та забезпечило реалізацію принципу безперервного мовленнєвого вдосконалення.

3. Перспективним напрямом подальшого дослідження вважаємо відстеження стійкості сформованої мовної свідомості випускників та особливостей її вияву в реальній професійній комунікації після завершення навчання.

Ірина Олійник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», **зауваження:**

1. Практикоорієнтований характер розробленої моделі не викликає сумнівів. Водночас її прикладний потенціал посилює б більш системне

залучення чинних державних службовців, представників органів публічної влади та фахівців із професійної комунікації до розроблення й експертного оцінювання навчальних кейсів, комунікативних ситуацій і студентських проектів.

2. З огляду на зростання ролі цифрової комунікації в діяльності органів публічної влади доцільно було б розширити систему практичних завдань, пов'язаних із веденням офіційних сторінок у соціальних мережах, кризовою комунікацією, протидією маніпулятивному контенту та забезпеченням зрозумілості публічних повідомлень.

3. У змістово-процесуальному блоці моделі представлено різноманітні види проектної та суспільно орієнтованої діяльності студентів. Водночас доцільно було б більш системно окреслити потенціал позааудиторної та неформальної освіти у формуванні мовної свідомості, зокрема через участь студентів у громадських мовних ініціативах, комунікативних проектах, просвітницьких заходах і взаємодії з місцевими громадами.

Олена Семенов, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, керівник Центру науково-освітнього партнерства та мережевої взаємодії Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, **зауваження:**

1. Запропоноване в дисертації визначення мовної свідомості майбутнього державного службовця охоплює мовно-професійну і комунікативну компетентності, мовну ідентичність, ціннісне ставлення до державної мови та відповідну мовну поведінку. Водночас у роботі поряд із поняттям «мовна свідомість» використовуються суміжні поняття «мовна особистість», «мовна компетентність», «мовно-професійна компетентність». На нашу думку, доцільно було б виразніше розмежувати їхній зміст і функції в авторській концепції, а також конкретизувати авторське розуміння формулювання «користуватися державною мовою на рівні її носія».

2. Дискусійним видається поєднання у структурі досліджуваного феномена складників, дещо відмінних за своїм поняттєвим статусом: мовно- професійної і комунікативної компетентностей та світоглядно-поведінкового компонента. Потребує додаткового пояснення функціональний статус названих складників: чи розглядаються компетентності як структурні компоненти мовної свідомості, засоби її формування або практичні вияви сформованості цього особистісно-професійного утворення.

3. Окремого пояснення потребує визначення показників сформованості світоглядно-поведінкового компонента, серед яких автор називає свідомий вибір української мови у приватному спілкуванні, мовну активність у соціальних мережах та участь у заходах із популяризації української мови. Було б доцільно чіткіше окреслити співвідношення професійно-публічної та приватної мовної поведінки майбутнього державного службовця, а також розкрити способи мінімізації впливу соціально бажаних відповідей під час діагностування відповідних показників.

4. Позитивно оцінюючи змістове наповнення розробленої моделі, зауважимо, що в її змістово-процесуальному блоці варто було б виразніше представити взаємозв'язок між складниками мовної свідомості, змістом освітніх компонентів, формами і методами педагогічної взаємодії та засобами діагностування одержаних результатів. Додаткового пояснення потребує також назва спецкурсу «Формування мовної компетентності майбутнього державного службовця», яка є вужчою порівняно із загальною метою моделі - формування мовної свідомості.

5. У дисертації зазначено, що до експериментальної роботи було залучено здобувачів спеціальностей 281 «Публічне управління та адміністрування» і 073 «Менеджмент». Водночас кількісний розподіл учасників за спеціальностями й

зкладами освіти у складі експериментальної та контрольної груп недостатньо деталізовано. У зв'язку із цим доцільно пояснити підстави залучення студентів спеціальності 073 «Менеджмент» до дослідження, орієнтованого на підготовку майбутніх державних службовців, а також окреслити межі поширення одержаних результатів.

Олександра Шевчук, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, **зауваження:**

1. У вступі дисертації наведено основні нормативно-правові акти, що регулюють використання державної мови у професійній діяльності державних службовців. Водночас обґрунтування актуальності дослідження було б переконливішим за умови конкретизації відповідних законодавчих положень і вимог стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Доцільно було б також стисло представити у вступі результати проведеного автором пілотажного опитування студентів та системно узагальнити встановлені під час аналізу освітніх програм обмеження мовно-комунікативної підготовки майбутніх фахівців.

2. За результатами аналізу наукової літератури й освітньої практики автором сформульовано суперечності між суспільною потребою у мовно свідомих державних службовцях і рівнем підготовленості студентів, необхідністю формування мовної свідомості та невизначеністю її структури, потенційними можливостями фахової підготовки та відсутністю відповідної педагогічної моделі. У загальних висновках доцільно було б чіткіше співвіднести одержані наукові результати з визначеними суперечностями та зазначити, які з них отримали теоретико-методичне й експериментальне розв'язання, а які лише частково послаблені та потребують подальшого дослідження.

3. Експериментальну роботу проведено на базі двох закладів вищої освіти міста Дніпра, що забезпечило належні організаційні умови для перевірки авторської моделі. Водночас регіональне мовне середовище, соціокультурні особливості та попередній комунікативний досвід студентів можуть впливати на формування їхньої мовної свідомості. Перспективною є подальша апробація моделі в закладах вищої освіти інших регіонів України з різними соціокультурними та освітніми умовами. Це дало б змогу перевірити відтворюваність, адаптивність і можливості ширшого застосування запропонованого педагогічного інструментарію.

4. Позитивно оцінюючи розроблені автором діагностичні матеріали, когнітивно-аналітичні, інтерактивні й рефлексивні вправи, професійно орієнтовані кейси та програму спецкурсу «Формування мовної компетентності майбутнього державного службовця», вважаємо перспективною їх подальшу систематизацію у формі цілісних науково-методичних рекомендацій для викладачів закладів вищої освіти. У рекомендаціях доцільно представити алгоритм упровадження моделі, необхідні організаційно-педагогічні передумови, критерії добору навчального матеріалу, порядок проведення рефлексивних практик і процедури оцінювання мовної поведінки студентів. Це сприятиме відтворенню моделі в інших закладах освіти та її адаптації до системи підвищення кваліфікації державних службовців.

5. Висновки до окремих розділів і загальні висновки дисертації подекуди

мають звітно-описовий характер. Доцільно було б посилити їх результативну спрямованість, структуруючи матеріал відповідно до поставлених завдань і концентруючи увагу на одержаних нових наукових результатах. Висловлені зауваження та побажання мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Андрія Васильовича Ільєнка, її теоретичної та практичної значущості, а також не впливають на достовірність і наукову цінність отриманих результатів.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Андрію Васильовичу Ільєнку** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Наталія Волкова